

Република Србија
АПЕЛАЦИОНИ
СУД У БЕОГРАДУ
Гж 467/21
4.6.2021. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

АПЕЛАЦИОНИ СУД У БЕОГРАДУ, у већу састављеном од судија Миланке Вукчевић председника већа, Весне Караџић-Ристић и Весне Целетовић Цуцић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., ул. ... бр. ..., чији су пуномоћници Сретен Никитовић и Немања Никитовић, адвокати из Ужица, ул. Николе Пашића бр. 30, против тужене Директне банке а.д. Крагујевац, са седиштем у Крагујевцу, Бул.Краљице Марије бр.54б, као правног следбеника PIRAEUS BANK AD, са седиштем у Београду, ул.Коларчева бр.1, чији је пуномоћник Невена Веселиновић, адвокат из Београда, ул.Васе Пелагића бр.12, ради раскида уговора и утврђења, одлучујући о жалби тужене, изјављеној против пресуде Вишег суда у Београду П 1445/15 од 26.6.2018. године и жалби тужиоца, изјављеној против решења истог суда од 10.10.2018. године, у седници већа одржаној дана 4.6.2021. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснована жалба тужене и **ПОТВРЂУЈЕ** пресуда Вишег суда у Београду П 1445/15 од 26.6.2018. године, у ставу првом изреке.

ПРЕИНАЧУЈЕ СЕ пресуда Вишег суда у Београду П 1445/15 од 26.6.2018. године, у ставу другом изреке, па се захтев тужиоца којим је тражио да се раскине уговор о стамбеном кредиту бр. ..., закључен дана .... године између тужиоца АА и (правног претходника) тужене, PIRAEUS BANK AD, услед битно промењених околности, одбија као неонован.

УКИДА СЕ решење о трошковима поступка садржано у ставу трећем изреке пресуде Вишег суда у Београду П 1445/15 од 26.6.2018. године и решење истог суда од 10.10.2018. године, па се предмет у том делу **ВРАЋА** првостепеном суду на поновно суђење.

Образложење

Изреком побијане пресуде Вишег суда у Београду П 1445/15 од 26.6.2018. године у ставу првом дозвољено је преиначење тужбе учињено поднеском од 11.6.2018. године. Ставом другим изреке раскинут је уговор о стамбеном кредиту бр. ..., закључен дана ... године између тужиоца АА и тужене PIRAEUS BANK AD, услед битно промењених околности. Ставом трећим изреке обавезана је тужена да тужиоцу накнади трошкове парничног поступка у износу од 284.000,00 динара, са законском затезном каматом почев од дана извршности пресуде, па до исплате.

Против ове пресуде жалбу је благовремено изјавила тужена, побијајући је из свих законских разлога.

Изреком побијаног решења Вишег суда у Београду П 1445/15 од 10.10.2018. године одбијен је предлог тужиоца за доношење допунског решења о трошковима поступка.

Против овог решења жалбу је благовремено изјавио тужилац, побијајући га због погрешне примене материјалног права.

Испитујући правилност побијане пресуде и решења, сходно овлашћењима из члана 386, а у вези чл.402 Закона о парничном поступку ("Сл.гласник РС" бр. 72/11, са каснијим изменама и допунама), Апелациони суд је нашао да је жалба тужиоца основана, док је жалба тужене делимично основана.

У проведеном поступку првостепени суд није починио битне повреде одедаба парничног поступка из члана 374 став 2 тачка 1, 2, 3, 5, 7 и 9 ЗПП, на које другостепени суд пази по службеној дужности.

Супротно жалбеним наводима тужене првостепени суд није починио ни битне повреде парничног поступка из члана 374 став 1, у вези члана 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 228, 229, 233, 197, 199, 294 и 393 ЗПП, с обзиром да је тај суд савесно и брижљиво ценио сваки доказ засебно и све доказе заједно као целину, да нису били испуњени услови и разлози за одбачај тужбе, нити је прекорачен тужбени захтев, тако што је досуђено више од онога што је тражено, нити је одлучено о другоме, од онога што је тужбом тражено.

Осим тога, како се тужени није изричито противио преиначењу тужбе, већ се супротно жалбеним наводима, упустио у расправљање о преиначеној тужби, то је првостепени суд, правилно поступио, када је у смислу одредбе чл. 199 ст. 2 ЗПП, одлучио као у ставу првом изреке побијане пресуде.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац је томе суду поднео тужбу, ради утврђења ништавости уговора о стамбеном кредиту, а током трајања поступка пред првостепеним судом поставио захтев као у поднеску од 11.6.2018.године и то основни захтев за раскид истог уговора (а ако суд исти не усвоји поставио је и евентуални тужбени захтев за утврђење ништавости уговорних одредби, ближе означених у

петитуму тог поднеска и за исплату износа на име стицања без основа). Тужилац је дана .... године са правним претходником тужене закључио уговор о стамбеном кредиту број ..., као типски уговор, по приступу, на чију садржину корисник кредита није имао могућност да утиче, којим је банка ставила на располагање тужиоцу износ од 59.009,95 CHF. Чланом 1 став 1 тачка 3 уговора, уговорено је да висина номиналне каматне стопе износи 3.9 % на годишњем нивоу, чл. 3 ст. 6 предвиђено је да банка задржава право измене уговорене каматне стопе у зависности од промене основне каматне стопе Банке и Пословне политике банке, а ставом 7 истог члана уговорено је да је да је корисник кредита сагласан и да својим потписом на овом уговору изричито и безусловно прихвата, да се висина каматне стопе, као и начин обрачунавања и наплате аутоматски усклађује са изменама законских прописа и аката пословне политике банке, без обавезе уговорних страна да закључују посебан Анекс овог уговора, с тим да је банка дужна да, пре почетка примене промењене каматне стопе о томе писмено обавести корисника кредита. Чланом 5 став 2 уговора прописано је да ће у случају доцње, односно неизмирења било које обавезе према банци о року, банка ће обрачунавати затезну камату по стопи која је утврђена важећом пословном политиком банке и то почев од датума доспећа, па до датума потпуног измирења доспелих, а неизмиренних обавеза. Сходно основном налазу вештака економско финансијске струке од 22.03.2017. године, у периоду од јуна 2008. године до новембра 2011. године наплаћивана је камата у већем износу од иницијално уговорене, па је разлика између износа који је требало да буде исплаћен од стране тужиоца туженој по основу предметног уговора и стварно плаћеног износа представља износ од 157.553,05 динара, да висина трошкова одобравања кредита износи 3.636.57 CHF, односно 176.373,64 динара, који трошкови представљају 1,50% од укупног износа кредита у динарској противвредности по продајном курсу НБС на дан уплате, а што износи 42.929,77 динара и једнократну накнаду од 20 евра у динарској противвредности по продајном курсу НБС на дан уплате, односно 1.611,16 динара. Осим тога, утврђено је да је премија осигурања Националне корпорације 4,20% од укупног износа кредита у динарској противвредности по продајном курсу банке на дан уплате у износу од 120.203,37 динара, а проценат пораста курса швајцарског франка (CHF) и евра у односу на динар, на дан вештачења износи 240,13% и 154,42%, те да је до дана вештачења тужилац је исплатио главни дуг у износу од 9.777,54 CHF, док је преостало дуговање у износу од 49.239,43 CHF. Исти вештак је у допунском налазу од 13.9.2017. године ревидирао основни налаз и мишљење и навео да разлика између износа који је требало да буде плаћен од стране тужиоца туженој и стварно плаћеног износа износи 4.067,71 CHF, што је тужени учинио неспорним и уважио књижењем, као превремену отплату у ревидираном плану отплате. Разлика између износа куповног курса CHF, који је тужени применио приликом одобравања кредита и продајног курса који је примењен приликом отплате сваког појединачног ануитета износи 95.501,49 динара, од чега је основни дуг (курсна разлика) 54.753,44 динара, а законска затезна камата до 11.9.2017. године износи 40.748,05 динара, а према изјашњењу истог вештака остатак дуга тужиоца према туженом износи 47.592,59 CHF на дан вештачења, а што исказано у динарима према продајном курсу банке на дан вештачења износи 5.884.483,00 динара. Из захтева за кредит, који је овде тужилац поднео туженом дана 8.3.2008. године, произлази да је у истом констатовано да је тужилац рођен .... године, да је запослен, са средњом стручном спремом.

Имајући у виду наведено, првостепени суд је нашао да је основан основни тужбени захтев за раскид уговора о стамбеном кредиту бр. ..., који је закључен дана .... године између тужиоца и тужене, услед битно промењених околности, па је применом одредби члана 133 ст. 1 и 2 и 395 Закона о облигационим односима одлучио као у изреци побијане пресуде, с обзиром да није правично предметни уговор одржати на снази, па је одлучио као у изреци побијане пресуде (док о евентуалном тужбеном захтеву није одлучивао).

Након доношења првостепене пресуде од 26.6.2018.године и решења од 10.10.2018.године, те изјављивања жалби против те пресуде и решења, ступио је на снагу Закон о конверзији стамбених кредита индексираних у швајцарским францима, (29.4.2019.године), којим је у чл.5 прописано да се парнични поступак, чији је предмет спора у вези са валутном клаузулом прекида даном ступања на снагу тог Закона, па је првостепени суд решењем од 18.11.2019.године прекинуо поступак у тој правној ствари у смислу одредбе чл.222 ст.1 тач.7 ЗПП (против кога је решења тужилац благовремено ијзавио жалбу, побијајући га из свих законских разлога, а које је потврђено решењем Апелационог суда у Београду Гж 584/20 од 16.7.2020.године и одбијена жалба тужиоца, као неоснована).

Поднеском од 26.10.2020.године тужилац је ставио предлог за наставак поступка у овој правној ствари, с обзиром да банка није у за то законом прописаном року од 30 дана, а ни до дана сачињавања тог поднеска доставила тужиоцу, као кориснику кредита понуду за закључење уговора о конверзији, са новим планом отплате, те известио суд да је у међувремену дошло до статусне промене код тужене, односно припајања Директној банци ад Крагујевац, коју је означио као тужену-правног следбеника Rigaeus bank ad Beograd, па је првостепени суд решењем од 7.12.2020.године наставио поступак у овој правној ствари.

Првостепени суд је приликом одлучивања имао у виду налаз и изјашњење вештака економско-финансијске струке, из кога је утврдио да је, након закључења предметног уговора, дошло до таквог пораста курса швајцарског франка (CHF) у односу на динар и то у висини од 240,13%, што представља промењене околности, које знатно отежавају испуњење уговорне обавезе тужиоца, с обзиром да је при енормној апresiasi CHF у односу на динар, испуњење ове обавезе битно отежано, јер се динарска противвредност неотплаћеног дела кредита вишеструко увећала, а обавеза тужиоца је била да кредит отплаћује у динарима, у којој валути остварује своја редовна примања-зараду, отплатом ануитета административном забраном, чему у прилог говори околност да је до дана вештачења (односно за готово 9 година отплате), тужилац је исплатио главни дуг у износу од 9.777,54 CHF, те да његово преостало дуговање према туженој износи 49.239,43 CHF, уз уговорену отплату кредита у 348 месечних рата (укупно 29 година), па како је тужилац за скоро 9 година отплатио само несразмерно мали део укупног дуга, дошло је до очигледно измењених околности од утицаја на отежане могућности тужиоца да отплати кредит. Осим тога, по налажењу првостепеног суда, тужена током трајања поступка није предлагала, нити суду доставила доказе на околност да је понудила тужиоцу измене уговорних одредби, које би омогућиле да се одговарајући услови уговора правично измене, а имајући у виду одредбу Одлуке НБС о мерама за очување стабилности финансијског система у вези с

кредитима индексираним у иностраној валути (Службени гласник РС, бр. 21/2015, 51/2015), којом је, између осталог, прописано да је банка дужна да, најкасније 30 дана од дана ступања на снагу ове Одлуке, корисницима стамбених кредита индексираних у швајцарским францима, уз задржавање постојећих инструмената обезбеђења и у складу са актима из тачке 6 ове Одлуке, понуди четири модела закључења анекса уговора, којим би се изменили услови отплате кредита (који укључују и могућност конверзије у кредит индексан у еврима, под условима ближе одређеним у наведеној Одлуци), какву понуду није упутила тужиоцу, са којих је разлога, у конкретном случају оправдано применити одредбу одредбу чл.133 Закона о облигационим односима. Наиме, у конкретном случају се ради о уговору о стамбеном кредиту, којим је банка ставила на располагање тужиоцу, као кориснику кредита износ од 59.009,95 CHF, да се ради о типском уговору, по приступу, на чију садржину, ни услове тужилац ни на који начин није могао да утиче, нити му је тужена пре закључења уговора предочила ризике које може садржати индексирање кредита у означеној валути, о чему тужилац није поседовао никаква стручна знања, што се од њега није могло ни очекивати, као лице са средњом стручном спремом, које је 2008.године било старо 36 година (млад човек без довољно искуства, а посебно стручног знања из наведене области, нити се то од њега могло очекивати).

Међутим, овакав закључак првостепеног суда се не може прихватити, као правилан, с обзиром да је на правилно утврђено чињенично стање, тај суд пропустио да правилно примени материјално право и то наведену одредбу члана 133 ЗОО право, на шта се основано жалбом тужене указује.

Наиме, промена вредности CHF не представља околност, која се није могла предвидети, односно раст вредности CHF у периоду од закључења предметног уговора па до подношења тужбе и не може сматрати разлогом за раскид истог због промењених околности, имајући у виду да је општепозната чињеница да су стамбени кредити индексирани у CHF у то време (тренутно) били знатно повољнији од кредита индексираних у еврима, или националној валути, с обзиром на привилеговано ниску каматну стопу и месечне ануитете отплате, са којих су разлога корисници кредита морали бити свесни ризика потенцијалних валутних кретања (који је на њих преваљен). Осим тога, општепозната чињеница је да су сви потенцијални корисници кредита индексираних у швајцарским францима били упозорени од стране органа јавне власти и то Народне банке, а посебно Гувернера НБС путем средстава јавног информисања о опасностима и ризицима које носи такав стамбени кредит, која је опасност образложена разлозима оријентисаности економске политике Србије ка валути евро, сходно чему се цене формирају у односу на ту валуту, па је тешко предвидети како ће се кретати било која друга валута. Управо због ризичности кредитних пласмана индексираних у CHF валути, поједине пословне банке нису ни нудиле стамбене кредите индексираних у тој валути. Упркос свим упозорењима у погледу ризика које носи узимање кредита у CHF валути, тужилац је свесно одабрао стамбени кредит, водећи се искључиво критеријумима висине каматне стопе и месечних ануитета. Дакле, иако су у конкретном случају су наступиле промењене околности у погледу висине месечних ануитета, као последице валутних кретања, такав ризик је тужиоцу, с обзиром на изнето, морао бити познат, па је приликом доношења одлуке о закључењу уговора о кредиту, тужилац био у обавези да узме у обзир предочене околности у погледу

ризичности кредитних пласамана у CHF валути, као и да има у виду да те околности може избећи закључењем уговора о кредиту у еврима, или националној валути, са којих се разлога тужилац не може позивати на те промењене околности. У прилог закључку о неоснованости (основног) тужбеног захтева, указује и чињеница да тужилац током поступка није предложио извођење доказа, којим би било утврђено његово имовинско стање, извођење ког доказа је неопходно у парницама које се воде ради раскида уговора због промењених околности, из којих би се на јасан и поуздан начин утврдило постојање наведених релевантних околности, заснивајући свој захтев искључиво на неспорној околности да су ануитети отплате кредита увећани.

Одредбом члана 1 Закона о конверзији стамбених кредита индексираних у швајцарским францима је предвиђено да се овим Законом уређују права и обавезе банке и корисника финансијских услуга - физичког лица, са којим је банка закључила уговор о стамбеном кредиту са валутном клаузулом - индексираним у швајцарским францима у поступку конверзије дуга по основу овог кредита, у дуг индексираним у еврима, а одредбом члана 4 истог Закона била је предвиђена дужност банке код које корисник отплаћује стамбени кредит да понуди конверзију преосталог дуга по том кредиту у дуг индексираним у еврима по курсу за конверзију, при чему тужилац није прихватио да се конверзија стамбеног кредита изврши у складу са овим законом, те да се услови уговора правично измене конверзијом дуга у евре.

Уговор о кредиту као двострани правни посао ствара права и обавезе како за банку као даваоца кредита, тако и за физичко, или правно лице, као корисника кредита. Обавеза банке према члану 1065 ЗОО је да кориснику кредита стави на располагање одређени новчани износ на одређено или неодређено време и за одређену намену, или без утврђене намене, док је обавеза корисника кредита да банци након протеча одређеног рока врати добијену новчану суму уз плаћање уговорене камате. Околности које наступе након закључења, а пре испуњења наведеног уговора независно од воље уговорних странака, које су по било коју уговорну страну тешко предвидиве, а знатно отежавају испуњење уговорне обавезе, или доводе у питање његову сврху и чије се дејство није могло избећи, или отклонити, представљају основ за тражење раскида уговора у смислу одредбе члана 133 став 1 наведеног Закона. Дакле, изванредност и непредвидљивост догађаја, претерано отежано извршење обавезе и наступање изванредног догађаја пре уговореног рока за испуњење обавезе, представљају околности због којих се уговор може раскинути.

Међутим, приликом закључења уговора и одређивања висине престација странке имају у виду постојеће околности, односно оне околности које ће према предвидљивостима у домену њихове моћи наступити у будућности. Уколико током извршења наступе одређени догађаји, који су по својој природи изванредни и ако их странке у време закључења уговора нису могле предвидети, исто представља само један од кумулативно прописаних услова за раскид уговора, с обзиром да само присуство изванредног догађаја није довољно за раскид уговора, већ се захтева да оно доводи до претерано отежаног извршења обавезе. Дакле, да би дошло до раскида уговора, присуство изванредности и непредвидивости догађаја треба да доведе до тога да је испуњење обавезе за једну странку постало претерано отежано, или би јој нанело претерано велики губитак, с тим да и у ситуацији постојања кумулативних услова (наступање изванредних околности и отежано испуњење обавеза), закон предвиђа да

се уговор неће раскинути у ситуацији ако друга страна понуди, или пристане да се одговарајући услови уговора правично измене.

У конкретном случају, тужилац је у тужби и у поступку пред првостепеним судом тврдио да је након закључења спорног уговора дошло до енормног и неочекиваног скока вредности CHF у односу на динар, а коју околност у време закључења предметних уговора није могао предвидети, те да му је као последица у овако енормној разлици вредности швајцарског франка у односу на динар отежано испуњење уговорне обавезе, а полазећи од договорене валутне клаузуле, која подразумева да се ануитети рата добијеног кредита враћају у динарима у утврђеном месечном износу швајцарског франка, чиме им је отежано испуњење уговорне обавезе, будући да је његова уговорна обавеза враћања кредита вишеструко увећана, а због које чињенице је уговор изгубио циљ и сврху. Међутим, имајући у виду садржину одредбе члана 223 ЗПП, којом је прописано да ако суд на основу изведених доказа (члан 8.), не може са сигурношћу да утврди неку чињеницу, о постојању те чињенице закључиће применом правила о терету доказивања. Терет доказивања је на сгранкама које тврде да имају неко право. Тужилац на коме је био терет доказивања у погледу одлучне чињенице отежаног испуњења уговорне обавезе је током првостепеног поступка пропустио да предложи доказе којима би се утврдило његово имовинско стање, већ се искључиво фокусирао на тврдњу да су се његови ануитети увећали, а што представља само један од услова за раскид уговора, с обзиром да и уколико би се и прихватио такав став да је увећана висина ануитета представља промењену околност, било је неопходно извести доказе којима би на јасан начин било утврђено да наведена околност заиста отежава испуњене обавезе тужиоца.

Дакле, у конкретном случају су наступиле промењене околности у погледу висине месечних ануитета, као последице валутних кретања, али је такав ризик тужиоцу, по редовном току ствари, морао бити познат. Како је тужилац био дужан да при доношењу одлуке о закључењу уговора о кредиту узме у обзир предочене околности у погледу ризичности кредитних пласамана у CHF валути, као и да су се те околности могле избећи закључењем уговора о кредиту у еврима, или националној валути, по налажењу овога суда, тужилац се на те околности не може позивати, с обзиром да из члана 133 ЗОО морају бити кумулативно испуњени. Сходно томе, тужилац био у обавези да докаже и да предложи доказе којима би на јасан начин било утврђено да повећање ануитета заиста отежава испуњене његове обавезе, што је пропустио да учини, посебно имајући у виду садржину одредбе члана 133 став 1 ЗОО, па је Апелациони суд у смислу одредбе чл.394 ст.1 тач.4 ЗПП одлучио као у ставу другом изреке.

Имајући у виду да се тужени није изричито противио преиначењу тужбе, већ се супротно жалбеним наводима, упустио у расправљање о преиначеној тужби, то је првостепени суд, правилно поступио, када је у смислу одредбе чл. 199 ст. 2 ЗПП, одлучио као у ставу првом изреке побијане пресуде, па је Апелациони суд одлучио као у ставу првом изреке у смислу чл. 401 тач. 2 ЗПП.

Апелациони суд је применом члана 401 тачка 3 ЗПП, у ставу трећем укинуо одлуку о трошковима парничног поступка, садржану у ставу трећем изреке побијане пресуде, а морало је бити укинуто и решење истог од 10.10.2018. године, јер трошкови

поступка у смислу одредбе чл.165 ст.3 ЗПП, зависе од коначног исхода спора, а о чему ће првостепени суд одлучивати у даљем току поступка, поступајући сходно садржини евентуалног тужбеног захтева, којим је тужилац тражио утврђење ништавости одредаба закљученог уговора о стамбеном кредиту, ближе описаних евентуалним тужбеним захтевом, исплату дугованог по основу неоснованог обогаћења и накнаду неосновано наплаћених трошкова обраде кредита о коме ће захтеву одлучити новом и правилном одлуком, коју ће засновати на адекватној примени материјалног права.

**Председник већа-судија
Миланка Вукчевић, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Јасмина Ђокић